

Kas yra autoritetas?

Moderniajame pasaulyje autoritetas išnyko.

Autoritetas neapima išorinių prievartos formų; kur naudojama jėga, autoriteto nebėra. <...> Kur naudojami argumentai autoriteto nebėra.

Prarasti autoritetą tolygu prarasti pasaulio pagrindą.

Bet kokios filosofijos pradžia yra stebėjimas viskuo, kas yra taip, kaip yra.

Žodis „auctoritas“ kilęs iš veiksmažodžio „augere“, stiprinti, o tai, ką nuolat stiprina autoritetas ar tie, kurie jį turi, yra įkūrimas. (čia dar irgi usilije ir nasilije Lukjanovo). Turintys autoritetą buvo senoliai <...> kurie padėjo pamatus visiems būsimiems dalykams. <...> Autoriteto šaknys yra praeityje.

Žodis „auctor“ ženklina tą patį dalyką, kaip ir mūsų [žodis] „autorius“. Autorius yra ne statytojas, o tas kuris įkvėpė visą reikalą. (Aleksičiko nachalnik).

Ryšciausias turinčių autoritetą bruožas yra tai, kad jie neturi jėgos. <...> Seniūnų „stiprinimo“ autoritarinis pobūdis reiškiasi tuo, jog tai yra tik patarimas.

Auklėjimo krizė

Auklėjimo esmė yra gimimas.

Antroji pamatinė prielaida: mokytojas tėra didaktas. Svarbiausia, kad jis moko ir gali mokyti bet ko. Praranda svarbiausią savo autoriteto šaltinį, nes dažnai žino tik labai ne daug už mokinį. Pats mokosi ir mokinį moko. Autoritetas nenaudoja prievartos, nes jo jėga yra praeityje, žiniose sukauptose, o čia – nebelieka autoriteto.

Buvo manoma, kad mokytojas yra žmogus, galintis paprasčiausiai mokyti bet ko; jis rengiamas mokytojauti, o ne meistriškumui kokio nors konkretaus dalyko srityje. <...> Per paskutinius dešimtmečius, buvo pradėta visai nepaisyti mokytojų dalykinio rengimo, ypač viešosiose aukštesnėse mokyklose. Kadangi mokytojui nebūtina išmanyti savo dalyką, neretai atsitinka taip, kad savo žiniomis jis tik nežymiai pranašesnis už savo klasę. Savo ruožtu tai reiškia ne tik tai, kad mokiniai iš tikrųjų turi tenkintis savosiomis žiniomis, bet ir tai, kad patikimiausias mokytojo, kaip asmens, kuris, kad ir kaip ten būtų, žino daugiau ir gali padaryti daugiau negu pats mokinys, autoriteto šaltinis išseko. Taigi neautoritarinis mokytojas, kuris norėtų atsisakyti prievartos metodų, nes jis gali remtis savo autoritetu, negali egzistuoti.

Tėvai savo vaikus ne tik pašaukia į gyvenimą, juos pradėdami ir pagimdymą; tuo pat metu jie juos įveda į pasaulį. Auklėdami jie imasi atsakomybės už abu dalykus: už vaiko gyvybę bei vystymąsi ir už pasaulio tęstinumą. Šios dvi atsakomybės formos jokiū būdu nesutampa; jos gali net konfliktuoti tarpusavyje.

Tam tikra prasme atsakomybė už vaiko vystymąsi atsisuka prieš pasaulį: vaikui reikalinga speciali apsauga ir priežiūra, kad pasaulis jo nesunaikintų. Bet ir pasauliui reikalinga apsauga, kad jis nebūtų nusiaubtas ir sugriautas naujųjų [ateivių] antpuolio, pratrūkstančio sykiu su kiekviena karta.

Visa, kas gyva, o ne tik vegetacinis gyvenimas, iškyla iš tamsos; kad ir koks būtų stiprus natūralus polinkis išsiveržti į šviesą, gyvenimui, kad jis tarptų, reikalinga saugi tamsa. Galbūt tai tikroji priežastis, lemianti, kad garsių tėvų vaikai dažnai yra tokie blogi. Šlovė prasiskverbia pro keturias sienas, įsiveržia į jų

asmeninę erdvę, kartu su savimi, ypač mūsų dienomis, atsinešdama negailestingą viešumos srities spindesį, užliejantį vis jų privatų gyvenimą, ir todėl vaikai nebeturi saugios vietos, kurioje galėtų tarpti.

Suaugusių pasauliui būdingas viešumas ir vaikas turi būti nuo to apsaugotas.

Kiek vaikas dar nėra susipažinęs su pasauliu, tiek jis turi būti laipsniškai į jį įvestas; kiek jis yra naujokas, turi būti rūpinamasi, kad ši nauja būtybė, įeidama į esamą pasaulį, subręstu. Tačiau visgi šiuo atveju auklėtojai atstovauja pasaulį, už kurį jie turi prisiimti atsakomybę, nors patys jo ir nesukūrė, net jei jie, slapčia ar atvirai, norėtų, kad pasaulis būtų kitoks negu yra.

Kiekvienas, kuris atsisako prisiimti bendrą atsakomybę už pasaulį, neprivalėtų turėti vaikų ir jam neturėtų būti leidžiama prisidėti prie jų auklėjimo. (Interstellar čia visai)

Auklėtojo autoritetas ir mokytojo kvalifikacijos nėra tas pats dalykas. Nors tam tikra kvalifikacija autoritetui būtina, pati aukščiausia kvalifikacija niekada negali savaime sukurti autoriteto. Mokytojo kvalifikacija pasireiškia tuo, kad jis pažįsta pasaulį ir sugeba jį paaiškinti kitiems, o jo autoritetą grindžia tai, kad jis prisiima atsakomybę už pasaulį.

Autoritetu grįstas santykis tarp vaiko ir suaugusio yra kitoks nei tarp dviejų suaugusių. Visų pirma, jis grindžiamas tokiu pranašumu, kurio niekada negali būti tarp suaugusių ir kuris, žmogiško orumo požiūriu, niekada neturi egzistuoti. Kita vertus, orientuotas į inkubatoriaus modelį, jis pagrįstas vien laikinu pranašumu ir todėl tampa prieštaringas, jei tik taikomas tokiems santykiams, kurie iš esmės nėra laikini – tokie yra valdovų ir pavaldinių santykiai.

Šiuolaikinis žmogus negali rasti aiškesnės savo nepasitenkinimo pasauliu ir pasibjaurėjimo esama dalykų padėtimi išraiškos už atsisakymą imtis atsakomybės už savo vaikus. Padėtis tokia, tarsi tėvai kasdien šnekėtų: „Šiame pasaulyje net mes nesijaučiame saugūs; kaip jame elgtis, ką žinoti, kokius įgūdžius įgyti – visa tai mums paslaptis. Tu privalai stengtis padaryti viską, ką gali, šiaip ar taip, neturi teisės reikalauti iš mūsų ataskaitos. Mes nusiplauname rankas, mes nekalti dėl tavęs“.

Iš esmės mes visada auklėjame pasauliui, kuris subyrėjęs ir pradeda byrėti, nes tokia yra pamatinė žmogaus situacija, kurioje pasaulį kuria mirtingųjų rankos, kad trumpą laiką jis taptų mirtingojo namais. Kadangi pasaulis sukurtas mirtingųjų, jis nusidėvi, o kadangi jame nuolat keičiasi gyventojai, jam iškyla pavojus tapti tokiam pat mirtingam kaip ir jie. <...> Savo viltį mes dedame į naujokus, kuriuos duoda kiekviena karta. <...> Kaip tik dėl to, kas kiekviename vaike yra nauja ir revoliucinga, auklėjimas turi likti konservatyvus; jis turi apsaugoti tą naujumą ir jį, kaip naują dalyką, įvesti į pasaulį, kuris, kad ir kokie būtų revoliucingi jo veiksmai, ateinančiai kartai, visada yra persenęs ir beveik sugriuvęs.

Autoriteto krizė auklėjimo srityje kuo glaudžiausiai susijusi su tradicijos krize, tai yra, su mūsų požiūrio į praeitį krize.

Auklėti, tariant Polibijo žodžiais, paprasčiausiai reiškė „leisti sau pamatyti, kad esi vertas savo protėvių“.

Auklėjimo problemą šiuolaikiniame pasaulyje nulėmė tai, kad dėl pačios savo esmės auklėjimas negali atmesti nei autoriteto, nei tradicijos, o kartu turi skleisti tokiam pasaulyje, kuris nei struktūrinamas autoriteto, nei palaikomas tradicijos. <...> [Į vaikus ir jaunuomenę] turime žiūrėti visai kitaip, nei žiūrime vienas į kitą. <...> Negalima su vaikais elgtis taip, tarsi jie būtų suaugę.

Auklėjimas yra taškas, kuriame mes apsisprendžiame, ar pakankamai mylime pasaulį, kad priimtume atsakomybę už jį, o tuo pačiu apsaugotume nuo žlugimo, kuris be atnaujinimo, be naujokų ir jaunuomenės atėjimo būtų neišvengiamas. Be to, auklėjimas yra taškas, kuriame mes nusprendžiame, ar mylime savo vaikus tiek, kad neišvartume jų iš mūsų pasaulio, nepaliktume jų jiems paties ir neatimtume iš jų galimybės imtis kažko nauja, kažko mūsų nenumatyto, o iš anksto parengtume juos bendro pasaulio atnaujinimo užduočiai.